

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

«ЖИВОПИС ОЛЕКСАНДРА ЖИВОТКОВА В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ СХОДУ»

Го Цзінюань

Науковий керівник –кандидат мистецтвознавства, доцент,

Токар Марина Іванівна,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

**за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація галузі знань 02 Культура і
мистецтво**

Творчість українського художника Олександра Животкова, представника постмодернізму, сучасника «нової української хвилі», засновника відомого об'єднання «Живописний заповідник» (1991-1995), яскраво репрезентує модерне мистецтво України. Проблематика творчості митця, що стосується специфіки сучасного нефігуративного живопису, мінімалізму та абстракціонізму фокусує найбільш спірні та актуальні питання як українського, так і китайського мистецтва. Наукового дослідження потребує мистецькі світоглядні установки, концептуальні побудовання, технологічні та технічні експерименти з використанням дерева, каменю, глини, скла, паперу, тканини формально-композиційні рішення творів, створена О.Животковим у співавторстві із батьком та братом Сергієм «фамільна школа».

Актуальним напрямком досліджень є вміння митця адаптувати світовий художній спадок у новітні мистецькі форми, що є проблемою представленого дисертаційного дослідження «Живопис Олександра Животкова в контексті філософського-естетичної концепції Сходу» Го Цзінюань. Основна лінія даної наукової роботи - дослідження ролі, місця та значення в творчості О.Животкова філософії та естетики Сходу, в традиціях яких митець черпає натхнення, відшукує орієнтальні мотиви та відтворює східні ремінісценції, в непересічних візіях яких його живопис досягає драматизму, просвітлення або умиротворення. Творчий досвід О.Животкова, розглянутий під кутом китайської філософсько-естетичної системи, вперше став предметом наукового аналізу в дисертаційній роботі Го Цзінюань. Актуальність дисертаційної роботи Го Цзінюань полягає у вивченні складних процесів сучасної світової художньої культури на прикладі співвідношень українського та китайського живопису.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. За своїм змістом дисертаційна робота здобувача Го Цзінюаня повністю відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341, що зазначено у п. 5 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадиння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Го Цзінюань «Живопис Олександра Животкова в контексті філософського-естетичної концепції Сходу» є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

У Розділі I автор висвітлює рівень наукового вивчення творчості О.Животкова в українському, китайському, європейському мистецтвознавстві, зокрема осмислення його живопису в контексті філософсько-естетичних традицій Сходу, через призму ключових концептів східної традиції в руслі вчень дзен, дао та конфуціанства. Виявлення взаємодії між китайськими та європейськими художніми

просторами, що існує впродовж XX – XXI ст., дозволили здобувачу визначити етапи в загальному розвитку творчої біографії як українського митця, так і його китайських колег.

У Розділі II Го Цзінюань, на основі огляду філософсько-естетичної традиції сучасного китайського живопису, де задіяні концепції дзен-буддизму, конфуціанства, даосизму, методом порівнянь доводить близькість до неї образної системи О.Животкова, як у моделі «захід – схід», так і в моделі «схід – захід». Обидві моделі підкріплені прикладами внутрішньої та зовнішньої адаптації: «захід – схід» творчістю таких митців, як Лін Шую (林壽宇), Тан Пінг (譚平) та Шень Фан (申凡); модель «схід – захід» – творчістю таких митців, як Гуан Жуй (黄锐), Чень Веньцзі (陈文骥), Фен Лянхун (冯良鸿), Чжан Фань (张帆).

У Розділі III здобувач проводить аналіз східних мотивів у творчості Олександра Животкова та запроваджує періодизацію творчого шляху художника, як-от: ранній етап (кінець 1980-х – 1990-ті рр.), переважання абстракції, мінімалізму, мови символів, порубіжних для Сходу і Заходу, підсумовано, як свідчить аналіз, «Чорно-білою серією» (др.пол.1990-х рр.); «східний період» (2000-2010-ті рр.), що полягав у закріпленні орієнтальних філософсько-естетичних концептів, зверненні до «неоархаїки» в дусі концептів дао, конфуціанської традиції, дзенбуддизму у просторі абстрагування та мінімалізму, як вважає дослідник, підсумовує цикл «До питання про непальську тханку» (2009 – 2010 рр.), створений після поїздки О.Животкова до Тибету; сучасний етап творчості (2010-2020-х рр.), визначений на основі поєднання східних мотивів із авторською міфопоетикою в рамках сюжетно-наративної картини на основі алюзій, метафоричних узагальнень, символічних кодів; застосування каліграфічних мотивів, зображально-вербальних засобів, фігуративної візуальності. У роботах 2020-х рр. трансформації у творчості О.Животкова втілилися у поверненні до сюжетного тематизму як ознаки формально-пластичної еволюції.

Виклад тексту підсумовано ґрунтовними висновками-узагальненнями, що відповідають визначеним позиціям наукової новизни, меті та завданням дисертації.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про дотримання принципів академічної доброчесності. Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадиння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Го Цзінюань «Живопис Олександра Животкова в контексті філософського-естетичної концепції Сходу» є результатом самостійних досліджень здобувачки і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Викладені у дисертації положення, обґрунтовані у підсумкових висновках, що відповідають поставленим меті і завданням. Вони надають повне уявлення про результати проведеного дослідження.

Наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам п. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Структура і обсяг роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи разом із додатками складає – 212 стор., основний текст – 132 стор., список джерел – 181 позиція, додатки (ілюстрації та список ілюстрацій, 111 позицій). Дисертація Го Цзінюань за змістом відповідає спеціальності 023 Образотворче мистецтво. Декоративне мистецтво та реставрація.

Мова та стиль викладення результатів.

Дисертаційна робота написана українською мовою. Виклад логічний, послідовний, доступний для сприйняття, демонструє володіння фаховою термінологією дизайну та мистецтвознавства.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи

Наукові результати дисертації висвітлені у шести наукових публікаціях здобувача, серед яких: 3 статті у вітчизняних фахових наукових виданнях; 3 – у збірках конференцій як апробаційні матеріали.

Недоліки, зауваження, дискусійні питання до дисертаційної роботи.

Оцінюючи роботу позитивно, підкреслюючи її творчий пошуковий характер, доцільно висловити міркування і побажання автору.

1. Дещо перебільшеним видається Розділ I, який деталізує напрямки вивчення означеної проблематики і занадто заглиблюється у тематику.
2. Абстрактний, нефігуративний живопис досить часто сприймається глядачами як досить простий, не складний для відтворення. Однак, вивчення живопису такого типу показує, що його продукування потребує від художника знань композиції, відчуття кольорових плям та їх поєднань, а головне - значного світоглядно-концептуального підґрунтя. Такий живопис вимагає від художника просторової уяви, образного і асоціативного мислення. Отже, доцільно, на наш погляд, було б представити порівняльну характеристику мови нефігуративного висловлювання О.Животкова не тільки у ряду східної традиції, а й у зв'язку із основами християнської теології та національної іконописної традиції як естетики, пов'язаної з концепцією трансцендентного, що надає можливість надавати у живопису форми духовного досвіду та візуалізувати нематеріальне. Компаративний елемент додав би аналізу змісту творів додаткових нюансів щодо формальної специфіки та змістовних особливостей творів, в тому числі і в якості схожих історичних практик Китаю та України.
3. Попри високу насиченість фактами та детальною інформацією, закладеною у дисертацію, було би корисним підкреслити значність історико-географічного фактора у формуванні світоглядних концептів О.Животкова, зокрема їх вплив на зміни та трансформації у світобаченні митця.

Висловлені зауваження не впливають на загальну високу оцінку представленої роботи, яка характеризується цільністю та науковою новизною.

Висновок про дисертаційну роботу

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктор філософії Го Цзінюань на тему «Живопис Олександра Животкова в контексті філософського-естетичної концепції Сходу» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для мистецтвознавства та культурології.

Дисертаційна робота Го Цзінюань за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 29 Постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. №261 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №283 від 03.04.2019 р. та №502 від 19.05.2023 р., а також п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувачка Го Цзінюань заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з мистецтвознавства за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво та реставрація.

Офіційний опонент:

доктор мистецтвознавства, професор

кафедри теорії та історії мистецтва

Національної академії мистецтв та архітектури

В.о. проректора з наукової роботи НАОМА

Р.Д. Михайлова

« ____ » _____ 2025 року